

Робоча програма дисципліни «Економіка праці й соціально- трудові відносини з використанням управлінських інформаційних систем і технологій»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 123 · КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ

БАКАЛАВР

120

Годин

Загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

4

Модулі

Змістовних блоки курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Економіка праці й соціально-трудова відносини

Спеціальність: 123 Комп'ютерна інженерія

ОП: Фінанси, банківська справа та страхування в УІСІТ; Облік і оподаткування в УІСІТ

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки

Підсумковий контроль: іспит

Призначення дисципліни

Дисципліна «Економіка праці й соціально-трудова відносини з використанням управлінських інформаційних систем і технологій» формує у студентів системне розуміння механізмів організації праці та специфіки соціально-трудова відносин у ринковій економіці. Курс охоплює теоретичні основи ринку праці, зайнятості та безробіття, організацію й нормування праці, оплату праці та соціальний захист.

Дисципліна є важливим елементом формування загальних і фахових компетентностей здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю 123 «Комп'ютерна інженерія», які здобувають освіту за освітніми програмами у сфері управлінських інформаційних систем і технологій.

Загальні компетентності

Аналітичне мислення

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації в контексті соціально-трудових відносин: виявлення суттєвих даних ринку праці, порівняння альтернатив, формування обґрунтованих висновків і власної позиції щодо трудових процесів.

Самоорганізація

Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки аналітичних записок, розрахункових робіт і презентацій із тематики ринку праці.

Комунікація

Здатність до усної та письмової професійної комунікації: чітко пояснювати поняття економіки праці, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати звіти та аналітичні записки з питань соціально-трудових відносин.

Командна робота

Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час групового аналізу кейсів з трудових відносин, обговорення ситуацій із практики управління персоналом та спільного пошуку рішень.

Студент повинен вміти: аналізувати статистичну, нормативну та наукову інформацію у сфері праці; виділяти головне та узагальнювати результати аналізу ринку праці; планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.

Фахові компетентності

Розуміння економіки праці

Розуміння сутності економіки праці як науки, її предмета, функцій та ролі в ринковій економіці. Знання принципів функціонування ринку праці, механізмів формування попиту та пропозиції робочої сили, трудового потенціалу суспільства та моделей соціально-трудова відносин.

Аналіз трудових показників

Здатність аналізувати показники у сфері праці: продуктивність праці, рівень безробіття та зайнятості, фонд оплати праці, середню заробітну плату, умови праці, ефективність використання трудових ресурсів у сфері ІТ та фінансів.

Соціальне партнерство та захист

Знання основ соціального партнерства, колективно-договірного регулювання трудових відносин, соціального страхування, систем оплати праці та мотивації персоналу в умовах цифрової трансформації економіки.

Студент повинен вміти: оцінювати стан ринку праці за ключовими показниками; характеризувати систему соціально-трудова відносин в Україні; аналізувати форми та системи оплати праці; розраховувати показники продуктивності та ефективності праці; орієнтуватися в нормативно-правовій базі трудових відносин; визначати особливості ринку праці у сфері ІТ та фінансових послуг.

Результати навчання

→ Пояснення категорій економіки праці

Пояснювати сутність категорій та явищ: ринок праці, трудовий потенціал, зайнятість, безробіття, продуктивність праці, заробітна плата, соціальне страхування, трудовий договір, колективні переговори.

→ Системи оплати праці та мотивація

Характеризувати форми і системи оплати праці, застосовувати методи нормування та організації праці, визначати оптимальні системи матеріального стимулювання персоналу в ІТ-компаніях та фінансових установах.

→ Аналіз показників ринку праці

Аналізувати основні показники у сфері праці та зайнятості для виявлення тенденцій на ринку праці, оцінки ефективності використання трудових ресурсів підприємств і галузей.

→ Нормативно-правова база

Орієнтуватися в нормативно-правовій базі регулювання трудових відносин в Україні (Кодекс законів про працю, Закон «Про зайнятість населення», Закон «Про оплату праці»); використовувати нормативні джерела для прийняття рішень у сфері управління персоналом.

Праця та трудовий потенціал у системі соціально-трудо­вих відносин

Тема 1.1

Предмет, мета і завдання дисципліни.
Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва. Зміст, характер і форми праці. Людський капітал і трудовий потенціал.

Тема 1.2

Трудові ресурси та населення.
Демографічні основи формування трудових ресурсів. Економічно активне населення. Структура населення за економічною активністю. Відтворення населення.

Тема 1.3

Система соціально-трудо­вих відносин: суб'єкти, предмети, типи та принципи. Соціальне партнерство як механізм регулювання соціально-трудо­вих відносин. Міжнародна організація праці (МОП).

Тема 1.1 — Лекційний матеріал

Праця як сфера життєдіяльності та трудовий потенціал

Лекція 1–2 (4 год.): Економіка праці як наука: предмет, метод, завдання. Праця як соціально-економічна категорія: сутність, функції (економічна, соціальна, виховна). Зміст і характер праці. Класифікація видів праці: розумова/фізична, творча/репродуктивна, проста/складна. Особливості праці в ІТ-секторі та фінансовій сфері.

Людський капітал: поняття, складові (освіта, здоров'я, досвід, компетенції). Трудовий потенціал суспільства, регіону та підприємства: поняття, структура (кількісна та якісна). Показники трудового потенціалу. Зв'язок між людським капіталом і конкурентоспроможністю працівника.

Ключові питання лекції

- Предмет і метод економіки праці як науки
- Сутність праці та її функції в суспільстві
- Зміст, характер і форми праці в умовах цифровізації
- Людський капітал: складові та методи оцінки
- Трудовий потенціал: поняття, структура, показники
- Зв'язок між рівнем освіти та заробітною платою (теорія людського капіталу Беккера)
- Особливості праці в ІТ-компаніях та фінансових установах

❏ Нормативна база: Кодекс законів про працю України, Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 № 5067-VI.

Тема 1.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз структури трудового потенціалу умовного ІТ-підприємства або фінансової установи: визначення кількісних і якісних характеристик, побудова порівняльної таблиці.

Завдання 2. Кейс: оцінка людського капіталу фахівця з комп'ютерної інженерії на різних етапах кар'єри (джун → мід → сеньйор → тімлід). Розрахунок інвестицій в освіту та очікуваного доходу.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Іляш О. І., Черненко Н. О. та ін. «Економіка праці і соціально-трудова відносини» — розділ «Праця як сфера життєдіяльності», «Трудовий потенціал» (КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023)
- Підготовка конспекту ключових положень теорії людського капіталу
- Пошук статистичних даних щодо рівня освіти зайнятого населення України (ukrstat.gov.ua)
- Порівняння вимог до кандидатів у вакансіях ІТ-компаній і фінансових установ (work.ua, jobs.dou.ua)

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати сутність праці та людського капіталу, оцінювати структуру трудового потенціалу та пов'язувати його з конкурентоспроможністю фахівця.

Тема 1.2 — Лекційний матеріал

Трудові ресурси та населення

Лекція 3 (2 год.): Населення як демографічна та економічна категорія. Показники кількісного та якісного складу населення: чисельність, густота, статевो-вікова структура. Природний і механічний рух населення. Відтворення населення: типи (розширене, просте, звужене). Демографічна ситуація в Україні в умовах воєнного стану.

Трудові ресурси: поняття, межі працездатного віку в Україні (15–70 років за МОП). Економічно активне та неактивне населення. Структура населення за економічною активністю. Зайняте та незайняте населення. Вплив демографічних процесів на ринок праці в ІТ та фінансовому секторі.

Ключові питання лекції

- Поняття населення та трудових ресурсів
- Демографічні показники та їх вплив на ринок праці
- Статевो-вікова структура населення України
- Економічно активне та неактивне населення
- Типи відтворення населення
- Демографічні виклики для ринку праці в умовах воєнного стану
- Трудова міграція та її наслідки для кадрового забезпечення галузі ІТ

Тема 1.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз статистичних даних щодо чисельності та структури населення України за матеріалами Держстату: побудова таблиць і діаграм, формулювання висновків.

Завдання 2. Оцінка трудових ресурсів потенціалу регіону: розрахунок коефіцієнтів природного приросту, навантаження на зайняте населення, частки економічно активного населення.

Завдання 3. Міні-дискусія: «Вплив демографічної кризи та воєнної міграції на дефіцит ІТ-фахівців і фінансових аналітиків в Україні».

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Іляш О. І., Черненко Н. О. та ін. — розділи «Трудові ресурси», «Відтворення населення»
- Аналіз демографічних тенденцій в Україні за даними ukrstat.gov.ua (чисельність населення, природний рух, міграція)
- Підготовка аналітичної записки: «Демографічні виклики для ринку праці України в умовах воєнного стану» (1–2 сторінки)
- Складання порівняльної таблиці «Структура населення за економічною активністю: Україна vs ЄС»

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати демографічні показники, розраховувати показники структури трудових ресурсів та оцінювати їх вплив на ринок праці.

Тема 1.3 — Лекційний матеріал

Система соціально-трудових відносин та соціальне партнерство

Лекція 4 (2 год.): Соціально-трудові відносини: поняття, суб'єкти (наймані працівники, роботодавці, держава), предмети (умови й оплата праці, зайнятість, права та гарантії), типи (патерналізм, партнерство, конкуренція, солідарність, субсидіарність, дискримінація, конфлікт). Принципи функціонування системи соціально-трудових відносин.

Соціальне партнерство: поняття, рівні (національний, галузевий, регіональний, підприємства), форми (переговори, консультації, участь у спільних органах). Роль профспілок і організацій роботодавців. Колективний договір: структура, функції, порядок укладення. Міжнародна організація праці (МОП): місія, конвенції, роль у регулюванні трудових відносин.

Структура соціального діалогу

1. Генеральна угода (національний рівень)
2. Галузева угода (галузевий рівень)
3. Регіональна угода (регіональний рівень)
4. Колективний договір (рівень підприємства)
5. Трудовий договір (індивідуальний рівень)

Ключові документи МОП

- Конвенція МОП № 87 «Про свободу об'єднань»
- Конвенція МОП № 98 «Про право на організацію та колективні переговори»
- Конвенція МОП № 131 «Про встановлення мінімальної заробітної плати»

Тема 1.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз колективного договору реального підприємства (ІТ-компанії або банку): виявлення ключових положень щодо оплати праці, умов праці, гарантій і компенсацій. Оцінка відповідності нормам законодавства.

Завдання 2. Визначення типу соціально-трудових відносин для заданих ситуацій (гіг-контракт, аутсорсинг, аутстафінг, дистанційна робота). Обґрунтування відповіді.

Завдання 3. Кейс: врегулювання трудового конфлікту засобами соціального партнерства. Розробка пропозицій для колективних переговорів.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання Закону України «Про колективні договори і угоди» від 01.07.1993 № 3356-XII (zakon.rada.gov.ua)
- Підготовка реферату: «Соціальне партнерство в ІТ-галузі України: практика та перспективи» (3–4 сторінки)
- Ознайомлення із ратифікованими Україною конвенціями МОП (сайт МОП: ilo.org)
- Опрацювання: Іляш О. І., Черненко Н. О. та ін. «Економіка праці і соціально-трудові відносини» — розділ «Система соціально-трудових відносин»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати типи соціально-трудових відносин, аналізувати структуру соціального партнерства та зміст колективного договору.

Ринок праці та зайнятість населення

Тема 2.1

Ринок праці: сутність, функції, структура, механізм функціонування. Попит та пропозиція на ринку праці. Заробітна плата як ціна праці.

Тема 2.2

Зайнятість і безробіття: сутність, форми, показники. Державна політика зайнятості. Регулювання ринку праці та служба зайнятості. Гнучкість ринку праці.

Тема 2.3

Міжнародний ринок праці. Міграція робочої сили: поняття, класифікація, наслідки. Регулювання зовнішньої трудової міграції. Особливості міжнародного переміщення ІТ-фахівців.

Тема 2.4

Зайнятість у цифровій економіці. Платформна зайнятість, гіг-економіка, дистанційна робота. Трансформація ринку праці під впливом цифровізації та штучного інтелекту.

Тема 2.1 — Лекційний матеріал

Ринок праці та механізм його функціонування

Лекція 5–6 (4 год.): Ринок праці як складова ринкової системи: сутність, функції (розподільча, рівноважна, стимулювальна, інформаційна). Структура ринку праці: внутрішній і зовнішній, первинний і вторинний, відкритий і прихований. Попит на робочу силу: поняття, чинники (рівень заробітної плати, технологічні зміни, попит на продукцію). Пропозиція робочої сили: чинники (рівень заробітної плати, демографія, міграція, освіта).

Заробітна плата як ціна праці: теорії заробітної плати (рівноважна, граничної продуктивності, ефективності). Номінальна та реальна заробітна плата. Мінімальна заробітна плата в Україні: динаміка та вплив на ринок праці. Галузеві відмінності в оплаті праці.

Ключові формули та показники

- **Рівень безробіття** = $\text{Безробітні} / \text{Робоча сила} \times 100\%$
- **Рівень зайнятості** = $\text{Зайняті} / \text{Населення у вік. 15–70 р.} \times 100\%$
- **Рівень ек. активності** = $\text{Робоча сила} / \text{Населення у вік. 15–70 р.} \times 100\%$
- **Реальна ЗП** = $\text{Номінальна ЗП} / \text{Індекс споживчих цін} \times 100\%$

Ключові питання

- Структура ринку праці та його особливості в Україні
- Механізм рівноваги на ринку праці
- Чинники попиту та пропозиції робочої сили
- Мінімальна заробітна плата: функції та наслідки підвищення

Тема 2.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Аналіз рівноваги на ринку праці: побудова кривих попиту та пропозиції, визначення рівноважної ставки заробітної плати та рівня зайнятості. Аналіз ефекту введення мінімальної заробітної плати.

Задача 2. Розрахунок показників ринку праці: рівень зайнятості, рівень безробіття, рівень економічної активності за умовними даними. Порівняння з фактичними показниками для України та ЄС.

Задача 3. Аналіз структури ринку праці IT-галузі: виявлення особливостей попиту та пропозиції, галузевих відмінностей в оплаті праці.

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання підручника: Іляш О. І., Черненко Н. О. та ін. — розділ «Ринок праці та його регулювання» (КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023)
- Аналіз стану ринку праці України за даними Державного центру зайнятості (dcz.gov.ua) та Держстату (ukrstat.gov.ua)
- Підготовка аналітичної записки: «Особливості ринку праці IT-фахівців в Україні у 2023–2024 рр.»
- Порівняльний аналіз рівнів мінімальної заробітної плати в Україні та країнах ЄС

Очікуваний результат: студент вміє розраховувати показники ринку праці, аналізувати механізм функціонування ринку праці та характеризувати особливості його галузевих сегментів.

Тема 2.2 — Лекційний матеріал

Зайнятість, безробіття та державна політика зайнятості

Лекція 7 (2 год.): Зайнятість населення: поняття, принципи (добровільність, рівноправність, правова захищеність), форми (повна, часткова, неформальна, самозайнятість). Безробіття: поняття, класифікація (фрикційне, структурне, циклічне, сезонне, приховане). Показники безробіття: рівень за методологією МОП, рівень зареєстрованого безробіття. Природний рівень безробіття. Наслідки безробіття: закон Оукена.

Державна політика зайнятості: активна (профнавчання, субсидування робочих місць, громадські роботи, підприємництво) та пасивна (допомога з безробіття, дострокова пенсія). Державна служба зайнятості: функції та послуги. Програми зайнятості для ветеранів та переселенців.

Управління витратами

Нормативна база регулювання зайнятості: Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 № 5067-VI; Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 1105-XIV; постанови Кабінету Міністрів України з питань зайнятості.

Ключові формули

- Рівень безробіття (МОП) = $\frac{\text{Безробітні}}{\text{Зайняті} + \text{Безробітні}} \times 100\%$
- Закон Оукена: $\Delta Y/Y \approx -2 \times (U - U^*)$, де U^* — природний рівень
- Рівень зайнятості = $\frac{\text{Зайняте населення}}{\text{Населення 15–70 р.}} \times 100\%$

Тема 2.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Розрахунок рівня зайнятості та безробіття за методологією МОП і методологією реєстрованого безробіття для умовного регіону. Порівняння результатів. Застосування закону Оукена.

Задача 2. Класифікація безробіття: визначення типу безробіття для заданих ситуацій (скорочення через автоматизацію, пошук першого місця роботи після університету, сезонне звільнення, прихована зайнятість у фінансовому секторі).

Задача 3. Аналіз програми активної політики зайнятості: оцінка ефективності субсидованих робочих місць для ІТ-фахівців у регіонах.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання Закону України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 № 5067-VI — ключові положення щодо форм зайнятості та соціального захисту безробітних
- Аналіз динаміки показників безробіття в Україні за 2022–2024 рр. (dcz.gov.ua, ukrstat.gov.ua)
- Підготовка есе: «Структурне безробіття у сфері ІТ та фінансів в умовах автоматизації: виклики та відповіді»
- Розв'язання типових задач на розрахунок показників зайнятості та безробіття (5 задач)

Очікуваний результат: студент вміє класифікувати форми безробіття, розраховувати показники зайнятості та безробіття, характеризувати інструменти державної політики зайнятості.

Тема 2.3 — Лекційний матеріал

Міжнародний ринок праці та міграція робочої сили

Лекція 8 (2 год.): Міжнародний ринок праці: поняття, тенденції розвитку, особливості в умовах глобалізації. Міграція робочої сили: поняття, причини (економічні, соціальні, політичні), класифікація (зовнішня/внутрішня, легальна/нелегальна, трудова/вимушена, «відтік мізків»). Наслідки міграції для країни-донора та країни-реципієнта.

Регулювання трудової міграції: міжнародно-правові норми (конвенції МОП, угоди ЄС), національне законодавство (Закон України «Про зовнішню трудову міграцію»). Грошові перекази мігрантів як джерело доходів. «Відтік мізків» у сфері ІТ: масштаби, причини, наслідки для цифрової економіки України.

Ключові питання лекції

- Сутність і тенденції розвитку міжнародного ринку праці
- Класифікація міграції робочої сили
- Причини та наслідки трудової міграції з України
- «Відтік мізків»: масштаби та наслідки для ІТ-галузі
- Грошові перекази мігрантів і їх роль в економіці України
- Міжнародно-правові стандарти захисту мігрантів
- Реміграція та реінтеграція: можливості та виклики

Тема 2.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз масштабів трудової міграції з України: розрахунок основних показників (частка мігрантів у структурі робочої сили, обсяги грошових переказів) за відкритими даними НБУ та МОМ.

Завдання 2. Кейс: оцінка ризиків «відтоку мізків» для ІТ-компанії в Україні та розробка заходів утримання кваліфікованих кадрів (пільги, гнучкий графік, дистанційна робота, конкурентна заробітна плата).

Завдання 3. Порівняльний аналіз умов праці ІТ-фахівців у різних країнах: Україна, Польща, Германія, США (за даними відкритих джерел).

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання Закону України «Про зовнішню трудову міграцію» від 05.11.2015 № 761-VIII
- Підготовка аналітичної записки: «Трудова міграція фахівців ІТ-сектору з України: тенденції та наслідки» (2 сторінки)
- Аналіз даних НБУ щодо обсягів грошових переказів від трудових мігрантів (bank.gov.ua)
- Опрацювання: Іляш О. І., Черненко Н. О. та ін. «Економіка праці і соціально-трудова відносини» — розділ «Міжнародний ринок праці»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати тенденції міжнародної трудової міграції, аналізувати наслідки «відтоку мізків» та оцінювати заходи регулювання міграції.

Тема 2.4 — Лекційний матеріал

Зайнятість у цифровій економіці

Лекція 9–10 (4 год.): Цифрова економіка та ринок праці: вплив автоматизації, роботизації та штучного інтелекту на зайнятість. Нові форми зайнятості: платформна зайнятість (Upwork, Fiverr, Freelancer), гіг-економіка, краудсорсинг, crowdwork. Особливості правового регулювання гіг-зайнятості в Україні (гіг-контракт у Дія.City).

Дистанційна робота: форми (remote, hybrid), правове регулювання (поправки до КЗпП), особливості організації та оплати дистанційної праці. Вплив цифровізації на попит і структуру зайнятості у фінансовому та ІТ-секторі. Нові цифрові компетенції як умова конкурентоспроможності на ринку праці.

Ключові тренди ринку праці 2024

- Зростання попиту на ІТ-фахівців (AI/ML, DevOps, кібербезпека)
- Скорочення рутинних фінансових операцій внаслідок автоматизації
- Поширення гібридної та дистанційної зайнятості
- Платформна зайнятість як альтернатива трудовому договору
- Зростання попиту на цифрові навички у всіх галузях
- Регулювання праці алгоритмів: нові виклики для трудового права
- Концепція «навчання впродовж життя» як відповідь на технологічні зміни

Тема 2.4 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Розрахунок оплати праці для різних форм зайнятості: штатний співробітник ІТ-компанії, гіг-контрактор Дія.City, фрілансер. Порівняння нетто-доходу та соціальних гарантій.

Завдання 2. Аналіз впливу автоматизації на зайнятість у фінансовому секторі: визначення ризикованих і перспективних посад, оцінка потреби в перекваліфікації.

Завдання 3. Міні-дискусія: «Чи потребує платформна зайнятість та гіг-економіка нового трудового законодавства в Україні?»

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» (Дія.City) від 15.07.2021 № 1667-ІХ щодо гіг-контрактів
- Підготовка аналітичної записки: «Гіг-економіка в Україні: масштаби, регулювання та соціальні наслідки»
- Аналіз тенденцій ринку праці в ІТ-галузі за даними DOU.UA та work.ua (dou.ua/lenta/articles)
- Опрацювання: Іляш О. І., Черненко Н. О. та ін. — розділ «Зайнятість в умовах цифровізації»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати нові форми зайнятості в цифровій економіці, порівнювати правовий статус різних форм зайнятості та оцінювати вплив автоматизації на ринок праці.

Організація, нормування та продуктивність праці

Тема 3.1

Організація праці: поняття, напрями, форми. Поділ і кооперація праці. Робоче місце та його організація. Умови праці та їх вплив на ефективність.

Тема 3.2

Нормування праці: сутність, значення, методи. Норми праці та їх класифікація. Нормування праці в ІТ-сфері та фінансових установах. Трудомісткість і її аналіз.

Тема 3.3

Продуктивність праці: сутність, показники, методи вимірювання. Чинники і резерви зростання продуктивності праці. Управління продуктивністю в ІТ-компаніях і банківській сфері.

Тема 3.4

Якість праці та конкурентоспроможність працівника. Мотивація до праці: теорії та практика. Системи оцінювання персоналу: KPI, OKR, 360°. Управління кар'єрою в ІТ та фінансовій сфері.

Тема 3.1 — Лекційний матеріал

Організація праці та умови праці

Лекція 11 (2 год.): Організація праці: поняття, напрями (поділ і кооперація праці, організація робочих місць, нормування, стимулювання). Поділ праці: функціональний, технологічний, кваліфікаційний. Кооперація праці: форми (спільне, паралельне, послідовне виконання). Особливості організації праці в IT (Scrum, Agile, Kanban) та фінансових установах.

Умови праці: поняття, класифікація (санітарно-гігієнічні, психофізіологічні, соціально-психологічні, естетичні). Важкість і шкідливість праці, доплати та надбавки. Ергономіка робочого місця. Охорона праці: принципи, нормативна база (Закон України «Про охорону праці»). Безпечна організація роботи з комп'ютерною технікою.

Ключові питання лекції

- Сутність і напрями організації праці
- Поділ і кооперація праці в IT-командах
- Agile як сучасна форма організації праці IT-спеціалістів
- Класифікація умов праці та їх вплив на продуктивність
- Вимоги охорони праці при роботі з ПК
- Організація дистанційного робочого місця
- Право на безпечні умови праці: нормативне забезпечення

Тема 3.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз організації праці IT-команди за методологією Scrum: ролі (Product Owner, Scrum Master, Dev Team), артефакти (backlog, sprint), церемонії (daily standup, ретроспектива). Оцінка переваг та обмежень.

Завдання 2. Аналіз умов праці за картою умов праці робочого місця: визначення класу умов праці, права на доплати та надбавки. Приклад — робоче місце фінансового аналітика або IT-адміністратора.

Завдання 3. Кейс: виявлення порушень охорони праці при дистанційній роботі та розробка рекомендацій щодо їх усунення.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання Закону України «Про охорону праці» від 14.10.1992 № 2694-XII та ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Гігієнічні вимоги до відеодисплейних терміналів»
- Підготовка порівняльної характеристики форм організації праці: традиційна офісна робота vs дистанційна vs гібридна (за критеріями ефективності, умов праці, мотивації)
- Складання схеми «Структура організації праці в IT-компанії» з прикладами
- Опрацювання: Іляш О. І., Черненко Н. О. та ін. — розділ «Організація праці»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати напрями організації праці, аналізувати умови праці та обґрунтовувати вимоги щодо охорони праці в IT- та фінансовій сфері.

Тема 3.2 — Лекційний матеріал

Нормування праці

Лекція 12 (2 год.): Нормування праці: сутність, завдання, значення для управління персоналом. Норми праці та їх класифікація: норма часу, норма виробітку, норма обслуговування, норма чисельності, норматив часу. Методи нормування: аналітичні (хронометраж, фотографія робочого дня), дослідно-статистичні, розрахунково-аналітичні.

Нормування у сфері ІТ та фінансів: оцінка трудомісткості розробки програмного забезпечення (story points, function points, COSCOMO); нормування аналітичних і управлінських функцій; норми навантаження для банківських операціоністів і фахівців фінансового контролю. Зв'язок між нормуванням і фондом оплати праці.

Ключові формули

- **Норма часу** = $T_{пз} + T_{оп} + T_{об} + T_{воп} + T_{пт}$
- **Норма виробітку** = $T_{зм} / N_{ч}$ (одиниць за зміну)
- **Норма обслуговування** = $T_{зм} / N_{ч.об}$ (одиниць обладнання)
- **Коефіцієнт використання робочого часу** = $T_{продуктивний} / T_{зміни}$

Ключові питання

- Класифікація норм праці та їх взаємозв'язок
- Методи нормування праці: переваги і недоліки
- Фотографія робочого дня: техніка проведення
- Особливості нормування розумової праці в ІТ

Тема 3.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Розрахунок норм часу та виробітку для умовного підприємства (банківська операція / ІТ-задача). Визначення трудомісткості виробничого завдання та фонду оплати праці на його виконання.

Задача 2. Аналіз фотографії робочого дня фахівця (за умовними даними): класифікація витрат часу, виявлення втрат, розрахунок коефіцієнта використання робочого часу. Розробка заходів з оптимізації.

Задача 3. Оцінка трудомісткості ІТ-проекту методом story points: визначення обсягу спринту, швидкості команди (velocity), прогнозного терміну виконання.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання: Іляш О. І., Черненко Н. О. та ін. — розділ «Нормування праці» (КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023)
- Підготовка таблиці «Методи нормування праці: переваги та обмеження»
- Підготовка есе: «Нормування праці програмістів: можливості та межі застосування класичних методів»
- Розв'язання типових задач на розрахунок норм часу та виробітку (5 задач)

Очікуваний результат: студент вміє розраховувати норми праці, проводити аналіз використання робочого часу, застосовувати методи нормування до умов ІТ-діяльності та фінансових операцій.

Тема 3.3 — Лекційний матеріал

Продуктивність праці: показники та управління

Лекція 13–14 (4 год.): Продуктивність праці: поняття, значення для конкурентоспроможності. Показники продуктивності праці: виробіток (натуральний, умовно-натуральний, вартісний) та трудомісткість. Методи вимірювання продуктивності праці. Індекс продуктивності праці. Чинники зростання продуктивності: матеріально-технічні, організаційні, соціально-економічні. Резерви зростання продуктивності.

Продуктивність у цифровій економіці: особливості вимірювання продуктивності праці в ІТ-компаніях (velocity, throughput, deployment frequency) та фінансових установах (кількість оброблених операцій, середній час обробки). «Парадокс продуктивності Солоу» і цифровізація. Управління продуктивністю: цикл Демінга, Lean, Six Sigma.

Ключові формули

- **Виріток (В)** = $Q / Ч$, де Q — обсяг продукції, $Ч$ — чисельність
- **Трудомісткість (Т)** = Витрати часу / Q
- **Індекс ПП** = $V_{\text{звітний}} / V_{\text{базовий}}$
- **% зміни ПП** = $(\text{Індекс ПП} - 1) \times 100\%$

Шляхи підвищення продуктивності

- Автоматизація рутинних операцій
- Впровадження сучасних методологій управління (Agile, Scrum)
- Удосконалення систем мотивації та оплати праці
- Безперервне навчання та підвищення кваліфікації
- Поліпшення умов праці та ергономіки

Тема 3.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Розрахунок показників продуктивності праці (виробіток, трудомісткість) та їх динаміки за 2 роки для умовної ІТ-компанії або банку. Факторний аналіз зміни продуктивності.

Задача 2. Оцінка резервів зростання продуктивності праці: виявлення зон неефективності за допомогою аналізу використання робочого часу (за умовними даними). Розрахунок потенційного ефекту від усунення втрат.

Завдання 3. Кейс: аналіз системи управління продуктивністю в ІТ-компанії (OKR-метод): визначення цілей та ключових результатів для команди розробки.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання: Іляш О. І., Черненко Н. О. та ін. — розділ «Продуктивність і ефективність праці» (КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023)
- Аналіз динаміки продуктивності праці в Україні за даними ukrstat.gov.ua та порівняння з показниками країн ЄС
- Підготовка аналітичної записки: «Резерви підвищення продуктивності праці в ІТ-галузі та фінансовому секторі України»
- Розв'язання комплексних задач на розрахунок та аналіз показників продуктивності праці (4 задачі)

Очікуваний результат: студент вміє розраховувати та аналізувати показники продуктивності праці, виявляти чинники та резерви її зростання в умовах цифрової економіки.

Тема 3.4 — Лекційний матеріал

Якість праці, мотивація та управління кар'єрою

Лекція 15 (2 год.): Якість праці: поняття, складові (кваліфікація, складність, відповідальність, умови). Конкурентоспроможність працівника на ринку праці: чинники, методи оцінки. Мотивація до праці: поняття, теорії (Маслоу, Герцберг, Врум, теорія справедливості Адамса). Матеріальна та нематеріальна мотивація. Системи оцінювання персоналу: KPI (Key Performance Indicators), OKR (Objectives and Key Results), 360° зворотний зв'язок.

Управління кар'єрою: поняття кар'єри, типи (вертикальна, горизонтальна, центроспрямована). Кар'єрні шляхи в IT-галузі (Individual Contributor Track, Management Track) та у фінансовій сфері. Планування кар'єри та роль безперервного навчання. Сертифікації як інструмент підвищення конкурентоспроможності (CFA, ACCA, AWS, Google Cloud).

Теорії мотивації праці

1. **Маслоу:** ієрархія потреб (фізіологічні → безпека → соціальні → визнання → самоактуалізація)
2. **Герцберг:** гігієнічні чинники (умови праці, ЗП) та мотиватори (досягнення, відповідальність)
3. **Врум:** теорія очікування — мотивація = очікування × інструментальність × валентність
4. **Адамс:** теорія справедливості — порівняння власних зусиль/винагород з колегами

Тема 3.4 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Розробка системи КРІ для посад в ІТ-компанії (розробник, аналітик, менеджер проекту) та у фінансовій установі (кредитний менеджер, фінансовий контролер): визначення показників, цілей та вагових коефіцієнтів.

Завдання 2. Аналіз конкурентоспроможності працівника: складання індивідуальної карти компетенцій за методом «профіль компетенцій», виявлення прогалин, планування розвитку.

Завдання 3. Підсумкова дискусія: «Матеріальна vs нематеріальна мотивація: що важливіше для ІТ-спеціаліста та фінансиста в Україні?»

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання: Іляш О. І., Черненко Н. О. та ін. — розділ «Якість та мотивація праці» (КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023)
- Підготовка презентації: «Система мотивації праці в ІТ-компанії або банку (на прикладі конкретної організації)» (8–10 слайдів)
- Складання індивідуального плану розвитку кар'єри в обраній сфері (ІТ або фінанси/облік) з урахуванням потреб ринку праці
- Систематизація матеріалу модуля 3 для підготовки до проміжного контролю

Очікуваний результат: студент вміє розробляти системи КРІ, застосовувати теорії мотивації до практичних ситуацій та планувати власну кар'єру в ІТ або фінансовій сфері.

Оплата праці та соціальний захист

Тема 4.1

Сутність та функції заробітної плати. Принципи організації оплати праці. Тарифна система та її елементи. Форми і системи оплати праці.

Тема 4.2

Планування фонду оплати праці. Доходи та витрати на персонал. Додаткові пільги та компенсаційний пакет. Оподаткування заробітної плати в Україні.

Тема 4.3

Соціальне страхування: поняття, види, система. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні. Пенсійне забезпечення. Соціальний захист у воєнний час.

Тема 4.4

Доходи населення та соціальна нерівність. Рівень та якість життя. Бідність: вимірювання та подолання. Соціальна політика держави та соціальна відповідальність бізнесу.

Тема 4.1 — Лекційний матеріал

Заробітна плата: сутність, функції та форми

Лекція 16–17 (4 год.): Заробітна плата як економічна категорія: сутність, функції (відтворювальна, стимулювальна, регулювальна, соціальна). Принципи організації оплати праці (відповідність праці та винагороди, диференціація, матеріальна зацікавленість, поєднання індивідуальних та колективних інтересів). Тарифна система: тарифна сітка, тарифні ставки, тарифно-кваліфікаційний довідник, надбавки та доплати.

Форми і системи оплати праці: погодинна (проста, преміальна) та відрядна (пряма, преміальна, прогресивна, акордна). Безтарифна система. Контрактна форма оплати. Особливості оплати праці ІТ-спеціалістів і фінансових аналітиків: salary band, грейди, KPI-бонуси, stock options, ESOP.

Ключові формули

- **Пряма відрядна ЗП** = Розцінка × Кількість одиниць
- **Розцінка** = Тарифна ставка / Норма виробітку
- **Погодинна ЗП** = Тарифна ставка × Відпрацьований час
- **Середня ЗП** = Фонд ОП / Середньооблікова чисельність

Ключові питання

- Функції заробітної плати та їх реалізація в умовах ринку
- Тарифна система та її елементи
- Порівняльний аналіз форм і систем оплати праці
- Грейдингова система оплати праці в ІТ та банківській сфері

Тема 4.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Розрахунок заробітної плати за погодинною та відрядною формами для заданих умов. Порівняльний аналіз результатів. Нарахування премій і доплат.

Задача 2. Розрахунок заробітної плати ІТ-спеціалістів з використанням грейдингової системи: визначення грейду за компетенціями, розрахунок базової ставки, КРІ-бонусу та загального доходу.

Задача 3. Аналіз структури компенсаційного пакету в ІТ-компанії та банку: складові (оклад, премія, медичне страхування, навчання, опції) і їх порівняння.

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання Закону України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР — ключові положення щодо мінімальної заробітної плати, індексації та захисту прав працівників
- Аналіз динаміки мінімальної та середньої заробітної плати в Україні (2022–2024) за даними ukrstat.gov.ua та Мінфіну
- Підготовка аналітичної записки: «Диференціація заробітних плат між ІТ-галуззю та іншими секторами економіки України»
- Розв'язання задач на розрахунок різних форм і систем оплати праці (5 задач)

Очікуваний результат: студент вміє розраховувати заробітну плату за різними формами і системами, характеризувати тарифну систему та компенсаційний пакет у сфері ІТ та фінансів.

Тема 4.2 — Лекційний матеріал

Планування ФОП та оподаткування заробітної плати

Лекція 18 (2 год.): Фонд оплати праці (ФОП): поняття, склад (основна ЗП, додаткова ЗП, інші заохочувальні та компенсаційні виплати). Планування ФОП: методи (нормативний, прямого рахунку, аналітичний). Витрати роботодавця на персонал: ФОП + ЄСВ + додаткові пільги. Собівартість робочої сили.

Оподаткування заробітної плати: Єдиний соціальний внесок (ЄСВ): ставка 22%, база нарахування, мінімальний ЄСВ. Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО): ставка 18%, порядок нарахування. Військовий збір: ставка 1,5% (з 2024 р. — 5%). Розрахунок нарахованої та виплаченої заробітної плати. Особливості оподаткування доходів гіг-контракторів у Дія.City.

Ключові формули розрахунку ЗП

- **Нарахована ЗП** = Основна ЗП + Додаткова ЗП + Премії
- **ЄСВ (роботодавець)** = Нарахована ЗП × 22%
- **ПДФО** = Нарахована ЗП × 18%
- **ВЗ (з 01.01.2025)** = Нарахована ЗП × 5%
- **«На руки» (net)** = Нараховано – ПДФО – ВЗ

Гіг-контрактор Дія.City: ЄСВ — мін. ЄСВ (самостійно), ПДФО — 5%, ВЗ — 1,5%.

Тема 4.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Задача 1. Розрахунок фонду оплати праці підрозділу ІТ-компанії (5 посад, різні рівні) з урахуванням базової ставки, КРІ-бонусів і надбавок за кваліфікацію. Визначення загальних витрат роботодавця на персонал (з ЄСВ).

Задача 2. Порівняння «вартості» працівника для роботодавця та «чистого» доходу («на руки») при різних формах зайнятості: штатний співробітник, гіг-контрактор Дія.City, ФОП. Обґрунтування оптимальної форми для обох сторін.

Задача 3. Планування ФОП фінансового відділу банку на квартал нормативним методом.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI
- Аналіз змін в оподаткуванні ФОП I–IV груп та гіг-контракторів у 2024–2025 рр. (за даними tax.gov.ua)
- Підготовка порівняльної таблиці: «Оподаткування доходів від праці при різних формах зайнятості в Україні»
- Розв'язання задач на розрахунок ФОП і податків з заробітної плати (5 задач)

Очікуваний результат: студент вміє планувати фонд оплати праці, розраховувати нарахування ПДФО, ЄСВ та ВЗ, порівнювати витрати роботодавця при різних формах зайнятості.

Тема 4.3 — Лекційний матеріал

Соціальне страхування та пенсійне забезпечення

Лекція 19 (2 год.): Соціальне страхування: поняття, принципи (обов'язковість, загальність, солідарність, рівність), функції (компенсаційна, превентивна, реабілітаційна). Система загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні: страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; від нещасного випадку на виробництві та профзахворювання; на випадок безробіття; пенсійне страхування.

Пенсійне забезпечення: трирівнева система (солідарна, накопичувальна, добровільна). Пенсійний вік і стаж. Страховий стаж в ІТ-галузі та при гіг-зайнятості. Соціальний захист у воєнний час: особливості нарахування допомоги, виплати ВПО та ветеранів.

Система соціального страхування

1. **Пенсійний фонд:** пенсійне страхування та виплата пенсій
2. **Фонд соціального страхування:** тимчасова непрацездатність, вагітність і пологи, нещасні випадки
3. **Фонд страхування на випадок безробіття:** допомога з безробіття, профнавчання

Ключові нормативні акти

- Закон «Про загальнообов'язкове держ. пенсійне страхування» № 1058-IV
- Закон «Про страхування» від 18.11.2021 № 1909-IX
- Закон «Про зайнятість населення» № 5067-VI

Тема 4.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Розрахунок розміру допомоги з тимчасової непрацездатності (лікарняний) для штатного співробітника ІТ-компанії та гіг-контрактора. Порівняння соціальних гарантій при різних формах зайнятості.

Завдання 2. Розрахунок прогнозованого розміру пенсії для фахівця 30 років зі страховим стажем 5 років (ІТ-спеціаліст): солідарна пенсія та добровільне накопичення. Аналіз «пенсійного ризику» для гіг-контракторів.

Завдання 3. Кейс: вибір оптимальної системи соціального захисту для ІТ-фахівця при переході від штатної зайнятості до гіг-контракту. Ризики та компенсаційні механізми.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV (zakon.rada.gov.ua)
- Аналіз особливостей соціального захисту гіг-контракторів Дія.City: ризики та шляхи їх мінімізації
- Підготовка аналітичної записки: «Пенсійне забезпечення ІТ-фахівців в Україні: виклики та реформи»
- Опрацювання: Іляш О. І., Черненко Н. О. та ін. — розділ «Соціальне страхування і захист»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати систему соціального страхування, розраховувати основні виплати та оцінювати соціальні ризики при різних формах зайнятості.

Тема 4.4 — Лекційний матеріал

Доходи населення, якість життя та соціальна політика

Лекція 20 (2 год.): Доходи населення: поняття, склад (трудові, підприємницькі, від власності, соціальні трансфери).

Диференціація доходів: коефіцієнт Джині, децильний коефіцієнт, крива Лоренца. Бідність: абсолютна (прожитковий мінімум) та відносна (медіанний підхід). Мінімальний споживчий кошик.

Рівень та якість життя: показники (ІЛР, КЯУЖ), міжнародні порівняння.

Соціальна політика держави: поняття, напрями (зайнятість, доходи, захист вразливих верств, охорона здоров'я, освіта).

Соціальні стандарти та гарантії в Україні. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) бізнесу: ESG-принципи. КСВ у IT-компаніях і банках: практика та звітність.

Ключові показники якості трудового життя

- **Коефіцієнт Джині:** від 0 (абсолютна рівність) до 1 (абсолютна нерівність)
- **Децильний коефіцієнт:** відношення доходів 10% найбагатших до 10% найбідніших
- **ІЛР (HDI):** освіта + дохід + тривалість життя
- **Прожитковий мінімум:** базовий соціальний стандарт в Україні

КСВ у цифрових компаніях

- Екологічна відповідальність (зниження вуглецевого сліду)
- Соціальна відповідальність (рівні можливості, D&I)
- Управлінська відповідальність (прозорість, антикорупція)

Тема 4.4 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Розрахунок коефіцієнтів нерівності доходів (Джині, децильний) за умовними даними розподілу доходів населення. Побудова кривої Лоренца. Порівняння з фактичними даними України.

Завдання 2. Аналіз рівня якості трудового життя: порівняльна оцінка умов праці, доходів, соціальних гарантій для штатного ІТ-спеціаліста, гіг-контрактора та банківського службовця.

Завдання 3. Підсумкова дискусія: «Корпоративна соціальна відповідальність ІТ-компаній та банків в Україні: декларації та реальність».

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання: Іляш О. І., Черненко Н. О. та ін. «Економіка праці і соціально-трудова відносини» — розділ «Доходи населення та якість трудового життя»
- Аналіз динаміки реальних доходів населення України за даними ukrstat.gov.ua та порівняння з країнами ЄС
- Підготовка комплексного аналітичного завдання: оцінка якості трудового життя в обраній галузі (ІТ або фінанси) за системою показників
- Систематизація матеріалу всього курсу для підготовки до іспиту

Очікуваний результат: студент вміє розраховувати показники диференціації доходів, оцінювати рівень і якість трудового життя, характеризувати принципи соціальної відповідальності бізнесу.

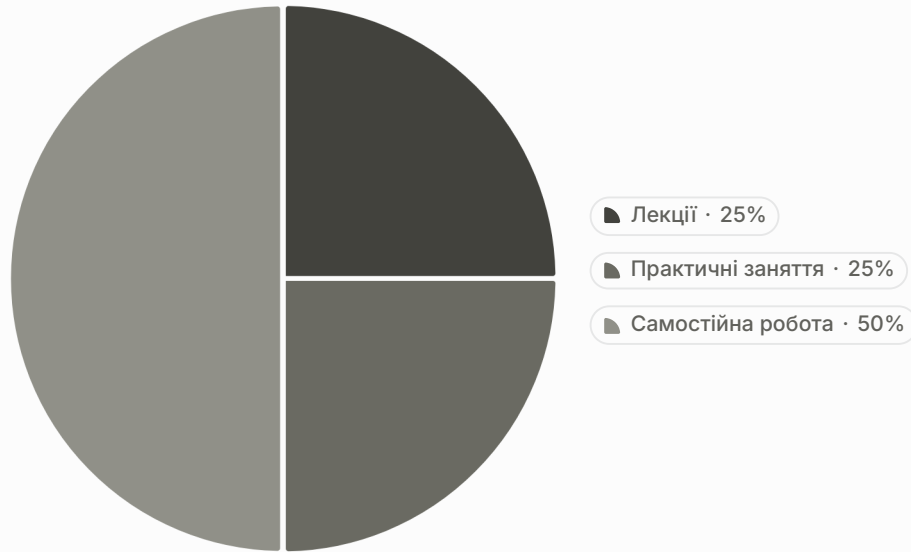
Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	СРС (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Праця і трудовий потенціал	4	2	5
	Тема 1.2 — Трудові ресурси і населення	2	2	5
	Тема 1.3 — Соціально-трудові відносини	2	2	4
Модуль 2	Тема 2.1 — Ринок праці	4	2	5
	Тема 2.2 — Зайнятість та безробіття	2	2	4
	Тема 2.3 — Міжнародний ринок праці	2	2	4
	Тема 2.4 — Зайнятість у цифровій економіці	4	2	5
Модуль 3	Тема 3.1 — Організація праці	2	2	4
	Тема 3.2 — Нормування праці	2	2	4
	Тема 3.3 — Продуктивність праці	4	2	4
	Тема 3.4 — Якість праці та мотивація	2	2	5
Модуль 4	Тема 4.1 — Заробітна плата	4	2	5
	Тема 4.2 — ФОП та оподаткування	2	2	4
	Тема 4.3 — Соціальне страхування	2	2	4
	Тема 4.4 — Доходи та соціальна політика	2	2	5
Разом		30	30	60

Загальний обсяг: **120 годин = 4 кредити ЕКТС**. Підсумковий контроль — іспит. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Структура навчального часу

Коментар до розподілу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

Лекції — 30 год. (25%)

Системне подання ключового теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із практики ринку праці та сфери ІТ і фінансів.

Практичні — 30 год. (25%)

Відпрацювання навичок, розв'язання задач, аналіз кейсів із реальних ситуацій ринку праці, дискусії та захист міні-проектів.

Самостійна робота — 60 год. (50%)

Поглиблене вивчення, підготовка завдань, робота з джерелами. Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни**.

Самостійна робота студентів — Детальний опис

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з економіки праці (Іляш, Черненко та ін.), нормативно-правовими актами (КЗпП, Закон «Про оплату праці», Закон «Про зайнятість населення»), науковими статтями у фахових виданнях. Студент конспектує ключові положення, виділяє головні поняття та порівнює підходи різних авторів.

Індивідуальні завдання

Виконання розрахункових завдань (продуктивність праці, норми часу, фонд оплати праці, показники ринку праці); аналітичних завдань (ринок праці IT-галузі, диференціація доходів); творчих завдань — есе, аналітичні записки, міні-дослідження з актуальних питань соціально-трудових відносин.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: Держстату (ukrstat.gov.ua), Державного центру зайнятості (dcsz.gov.ua), Верховної Ради (zakon.rada.gov.ua), НБУ (bank.gov.ua), МОП (ilo.org), Мінфіну (mof.gov.ua). Аналіз статистики ринку праці та звітів DOU.UA про зарплати IT-фахівців.

Підготовка до занять та іспиту

Підготовка до практичних занять (умови задач, повторення теорії); підготовка до тестувань (ключові терміни, формули); підготовка до проміжного контролю (систематизація знань за модулями); систематизація матеріалу всього курсу для підготовки до підсумкового іспиту.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: розрахункові та аналітичні вправи за темами змістовного модуля. Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру. Проводиться після кожної теми у формі тестування (10–15 питань) або усного опитування.

2

Проміжний контроль

Комплексне ситуаційне завдання або аналітична робота, що охоплює теми змістовних модулів (теоретичні питання, розрахункові задачі, аналіз ринку праці та показників оплати праці). Оцінюються повнота відповіді, правильність розрахунків та обґрунтованість висновків. Проводиться після завершення кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль — Іспит

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — письмова (теоретичні питання + практичні задачі + ситуаційне завдання). Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю: **100-бальна система** з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Методи викладання

Викладання дисципліни «Економіка праці й соціально-трудові відносини» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише теоретичної бази, а й практичних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сферах комп'ютерної інженерії, фінансів та обліку.

Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із практики ринку праці IT-сфери та фінансового сектору; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

Кейс-стаді

Аналіз реальних ситуацій з ринку праці, організації оплати праці та соціально-трудових відносин в IT-компаніях і банках; студенти виявляють проблему, пропонують рішення та обґрунтовують висновки.

Практичні задачі

Розрахункові вправи (норми праці, ФОП, продуктивність, показники ринку праці, оподаткування заробітної плати); відпрацювання алгоритмів розв'язання з акцентом на реалії IT та фінансової сфери.

Дискусії

Обговорення актуальних проблем: гіг-економіка та права працівників, дистанційна робота, «відтік мізків», рівність оплати, автоматизація та зайнятість; розвиток критичного мислення та аргументації.

Нормативні документи

Опрацювання Кодексу законів про працю, законів про оплату праці, зайнятість, соціальне страхування та підзаконних актів; формування навичок роботи з правовою базою у сфері трудових відносин.

Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних записок, міні-рефератів і презентацій за обраною темою (ринок праці IT-фахівців, системи оплати, соціальний захист); розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації інформації.

Рекомендована література та ресурси

Підручники та навчальні посібники (2022–2024 рр.)

1

Іляш О. І., Черненко Н. О., Шевчук О. А., Трофименко О. О., Гринкевич С. С., Глущенко Я. І.

Економіка праці і соціально-трудові відносини : підручник. 2-ге вид. / за заг. ред. проф. О. І. Іляш, Н. О. Черненко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. — Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2023. — 371 с.

2

Черненко Н. О., Корогодова О. О., Глущенко Я. І., Савченко С. М.

Економіка праці та соціально-трудові відносини: розрахункова робота : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / КПІ ім. Ігоря Сікорського. — Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. — 73 с.

3

Павліха Н. В., Цимбалюк І. О., Уніга О. В., Коцан Л. М., Савчук А. Ю.

Економіка добробуту: регулювання доходів населення та розвиток ринку праці : монографія. — Луцьк : Вежа-Друк, 2022. — 212 с.

4

Непран А. В., Шевченко І. Ю. (ред.)

Економіка підприємства : підручник. У 3 т. Т. 1 (розділи про трудові ресурси та оплату праці). — Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2024.

5

Стойко О. Я., Дема Д. І.

Фінанси : підручник (розділи про соціальне страхування та пенсійне забезпечення). — Житомир : Університет «Полісся», 2024. — 317 с.

6

Шубала О. М., Рудь Н. Т., Дзямулич М. І.

Економіка та управління персоналом. — Луцьк : Надстир'я, 2024. — 344 с.

7

Чупріна М., Пермінова С., Ситник Н.

Теоретичні засади забезпечення якості праці на підприємствах в умовах повоєнного відродження національної економіки. Економічний простір. — 2024. — № 189. — С. 323–327. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-56>

8

Седікова І., Палвашова Г., Коренман Є.

Сучасні аспекти функціонування ринку праці в Україні. Galician Economic Journal. — 2024. — № 5 (90). — С. 181–189. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.05.181

9

Кудінова А. В., Кулага І. В., Лопух К. В.

Основи економічних знань : навч. посіб. — Київ : ВЦ «Академія», 2023. — 208 с.

10

Якименко І. Л., Петрашко Л. П.

Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти (розділи про КСВ та соціальну відповідальність). — Київ : НУХТ, 2022. — 337 с.

Нормативно-правова база

- **Кодекс законів про працю України**
zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08
- **Закон України «Про оплату праці» № 108/95-ВР**
zakon.rada.gov.ua
- **Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 № 5067-VI**
zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17
- **Закон України «Про колективні договори і угоди» № 3356-XII**
zakon.rada.gov.ua

Офіційні ресурси та фахові видання

Державна служба статистики України ukrstat.gov.ua	Державний центр зайнятості dcz.gov.ua
Верховна Рада України zakon.rada.gov.ua	Національний банк України bank.gov.ua
Міжнародна організація праці ilo.org	Журнал «Економіка та суспільство» economyandsociety.in.ua
DOU.UA — ринок праці IT dou.ua	